

Plastics Intelligence Monthly

ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 เดือน พฤษภาคม 2560

ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมพลาสติกกับปฏิบัติการ “ทดแทนการนำเข้า”

เรียบเรียงโดย นายศตพร สภานุชาติ หัวหน้าศูนย์ข้อมูลและวิจัยตลาดอุตสาหกรรมพลาสติก สถาบันพลาสติก

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี และพลาสติกในภูมิภาคอาเซียน โดยมีความโดดเด่นทั้งด้าน ความครบถ้วนของอุตสาหกรรมต่างๆ ตลอดสายโซ่อุปทาน ตั้งแต่อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ พลาสติก ตลอดจนความหลากหลายของตลาดผู้ใช้งาน ส่งผลให้ประเทศไทยได้ดุลการค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติกกว่า 130,000 ล้านบาท ต่อปี

แต่อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเชิงสถิติด้านการค้าของ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติก ที่ประมวลผลโดย สถาบันพลาสติกพบว่า ปัจจัยหลักที่เป็นแกนสนับสนุนให้ อุตสาหกรรมพลาสติกไทยมีความเข้มแข็งทางการค้าคือ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ที่ประเทศไทยมีสัดส่วนการส่งออก ประมาณร้อยละ 60 หรือกว่า 5.8 ล้านตัน ของปริมาณเม็ด พลาสติกที่อยู่ภายในประเทศ (ผลิตและนำเข้า) ใน ขณะเดียวกันมีปริมาณการนำเข้าเม็ดพลาสติกต่อปีประมาณ 1.8 ล้านตัน เห็นได้ชัดว่า เราส่งออกผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม อุตสาหกรรมปิโตรเคมีสูงกว่าการ นำเข้ามากกว่า 3 เท่าโดย

โดยประมาณ เมื่อพิจารณาตัวเลขในทำนองเดียวกันของ อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์พลาสติกกลับพบว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการนำเข้าสูงกว่ามูลค่าการส่งออกอยู่เล็กน้อย ประมาณ 10,000 – 20,000 ล้านบาทมาโดยตลอด นั้น กล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมพลาสติกไทยมีความเข้มแข็งใน อุตสาหกรรมวัตถุดิบ (เม็ดพลาสติก) มากกว่า อุตสาหกรรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นข้อบ่งชี้ที่ สอดคล้องกับทิศทางในแวดวงอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ที่ว่า “ประเทศไทยนำเข้าของแพง ส่งออกของถูก”

ด้วยสถานะดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ พลาสติกไทยยังขาดศักยภาพการแข่งขันในเวทีโลกอยู่บ้าง และศักยภาพการผลิตยังคงไม่สามารถเทียบเคียงประเทศ ผู้นำเทคโนโลยีอย่าง สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ไต้หวัน ได้อย่าง สู้สั่นกระแทก รวมถึงอาจเจอปัญหาด้านการแข่งขันด้านราคาจาก ประเทศที่มีความสามารถในการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) อาทิ จีน มาเลเซีย เป็นต้น ซึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างที่ประเทศไทยควรต้องเร่งพัฒนา

เพื่อยกระดับมูลค่าและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์พลาสติกไทยเพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการพลาสติกในกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปซึ่งผู้เขียนจะยกตัวอย่างทั้งสิ้น 3 อุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์พลาสติก อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ และอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ จะพบประเด็นที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นกับดักสกัดกั้นการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในการแข่งขันในระดับสากล ดังนี้

อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์พลาสติก

การผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกของผู้ประกอบการไทยนั้น ยังคงใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานในการผลิตจึงทำให้บรรจุภัณฑ์พลาสติกส่วนใหญ่ยังคงเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไปที่ไม่มีความพิเศษหรือประสิทธิภาพการทำงานที่เพิ่มขึ้น หากแต่ในระดับสากลบรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ (Smart Packaging) และบรรจุภัณฑ์เชิงการใช้งาน (Functional Packaging) เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้นตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก (Megatrends) ในเชิงความต้องการความสะดวกสบายที่เป็นผลจากการขยายตัวของสังคมเมือง ซึ่งผู้ผลิตในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่นมีศักยภาพเพียงพอในการผลิตผลิตภัณฑ์เหล่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ในทุกวันนี้ประเทศไทยจึงยังต้องนำเข้าบรรจุภัณฑ์นวัตกรรมเหล่านี้จากประเทศอื่นๆ ที่มีศักยภาพการผลิตที่สูงกว่า

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์พลาสติก

หากพิจารณาจากการสร้างมูลค่าของการแปรรูปชิ้นส่วนยานยนต์ของผู้ประกอบการพลาสติกไทยจะพบว่าการแปรรูปชิ้นส่วนยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าให้กับอุตสาหกรรมพลาสติกได้กว่า 38,000 ล้านบาท ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 4 จาก 11 กลุ่มอุตสาหกรรม แต่เป็นที่น่าเสียดายเนื่องจากเทคโนโลยีการผลิตส่วนมากยังไม่ถูกถ่ายทอดสู่ผู้ประกอบการพลาสติกไทยเท่าที่ควร บริษัทผลิตรายานยนต์ที่เข้ามาลงทุนในไทยใช้ประเทศไทยเป็นเพียงฐานการผลิตเพื่อกระจายยานยนต์ในภูมิภาคเอเชียเท่านั้นทำให้สายการผลิตทุกกระบวนการยังคงถูกควบคุมโดยบริษัทต่าง

ชาติ นอกจากนี้ ด้วยลักษณะของอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ที่มีลักษณะเป็น Global Sourcing ส่งผลให้บางชิ้นส่วนที่ผู้ประกอบการพลาสติกในไทยยังไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการนั้น บริษัทยานยนต์จะยังคงเลือกวิธีการนำเข้าจากต่างประเทศอยู่

อุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์

เป็นอีกอุตสาหกรรมที่น่าสนใจและกำลังจะมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมไปสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และผลิตภัณฑ์เพื่อผู้สูงอายุมากขึ้น และพลาสติกจะเข้าไปมีบทบาทในการผลิตมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์พลาสติกทางการแพทย์ในประเทศไทยยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย เนื่องจากผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตสูงและต้องการความแม่นยำและความเที่ยงตรงในการผลิตที่สูง (High Precision) รวมถึงต้องการมาตรฐานและการรับรองตามระบบต่างๆ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กับมนุษย์ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์และชิ้นส่วนหลายประเภทยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก

จะเห็นได้ว่าข้อจำกัดสำคัญประการหนึ่งที่สกัดกั้นการพัฒนาศักยภาพการผลิตของผู้ประกอบการไทยและทำให้ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าผลิตภัณฑ์พลาสติกเป็นหลักคือข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้ผู้ประกอบการพลาสติกไทยมีความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกเพื่อทดแทนการนำเข้าให้ได้มากที่สุด

“ทดแทนนำเข้า” Solution ลดการขาดดุล

การยกระดับการผลิตภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้านั้น เป็นหนึ่งในกลวิธีที่การดำเนินการมาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการบูรณาการกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการลดการขาดดุลการค้าในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ประเทศไทยขาดดุลมาตลอดนับตั้งแต่อดีต โดยการดำเนินงานที่ผ่านมาอันมีหลากหลายรูปแบบที่จะนำไปสู่การผลิตเพื่อทดแทนการ

นำเข้า อาทิ การพัฒนากระบวนการผลิต การปรับปรุงสูตร หรือวัสดุวัตถุดิบในการผลิต หรือแม้แต่การออกแบบ/ปรับปรุง โครงสร้างผลิตภัณฑ์ให้สามารถใช้งานทดแทนผลิตภัณฑ์ที่ ผู้ประกอบการมีการนำเข้า

อย่างไรก็ตาม ด้วยแนวทางการทดแทนการนำเข้าดังที่กล่าว ไปในช่วงต้น ไม่ใช่ว่าร้อยทั้งร้อยจะสามารถพัฒนาได้สำเร็จ การดำเนินการยังคงพบเจออุปสรรคในบ้างในแต่ละช่วงของ ห่วงโซ่อุปทานซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านวัตถุดิบ ถึงแม้ว่าการปรับปรุงหรือการเลือกวัตถุดิบ ทดแทน (เม็ดพลาสติก) จะเป็นหนึ่งในแนวทางการผลิตเพื่อ ทดแทนการนำเข้า แต่ศักยภาพการผลิตเม็ดพลาสติกใน ประเทศไทยยังคงเน้นการผลิตเม็ดพลาสติกในกลุ่มพื้นฐาน (Commodity) เป็นหลัก ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพเม็ด พลาสติกทั่วไปอาจไม่สอดคล้องหรือไม่สามารถพัฒนาให้มี ประสิทธิภาพทัดเทียมกับผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าได้

ด้านเทคโนโลยีและเครื่องจักร ในการพัฒนาหรือปรับปรุง กระบวนการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า อาจต้องมีการ ติดตั้งหรืออัปเดตเครื่องจักรในบางส่วน ซึ่งอาจเป็น ประเด็นที่ผู้ประกอบการมองว่าเป็นสิ่งที่ต้องมีการลงทุน เพิ่มขึ้น รวมทั้งอาจจะยังมีความเสี่ยงเรื่องความคงใน ประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นอาจเป็นความเสี่ยง ด้านการตลาดได้ด้วยเช่นกัน

ด้านการตลาด ในความเป็นจริงผู้ประกอบการพลาสติกไทย มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ในการ ทดแทนการนำเข้า หากแต่ในบางกรณีผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ พลาสติกไม่ทราบว่าในประเทศไทยมีผู้ประกอบการที่มี ความสามารถเหล่านั้นอยู่ เมื่อคนทั้ง 2 กลุ่มไม่เจอกัน ก็ จะยังเกิดการนำเข้าผลิตภัณฑ์เหล่านั้นอยู่เช่นกัน

ด้านโครงสร้างภาษี การพัฒนาเพื่อทดแทนการนำเข้าใน บางกรณียังพบเจอความไม่สอดคล้องและไม่เอื้ออำนวยทาง กฎระเบียบด้านภาษีอยู่ อย่างในกรณีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ สำเร็จรูปเข้ามาผู้นำเข้าไม่จำเป็นต้องเสียภาษี แต่หากมีการ นำเข้าเม็ดพลาสติกสำหรับผลิต ผลิตภัณฑ์พลาสติกดังกล่าว ผู้นำเข้าเม็ดพลาสติกจะต้องเสียภาษี

ด้านความร่วมมือในการส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพการ ผลิตให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการสนับสนุนกัน อย่างต่อเนื่องของผู้ประกอบการในแต่ละช่วงของห่วงโซ่ อุปทานซึ่งในต่างประเทศจะมีการรวมตัวผู้ประกอบการ เหล่านี้ในรูปแบบคลัสเตอร์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม หากแต่ ในประเทศไทยการรวมตัวเพื่อพัฒนาในรูปแบบคลัสเตอร์ ยังคงมีให้เห็นไม่มาก จึงเป็นอุปสรรคหนึ่งในการส่งเสริมให้ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและตรงตามเป้าประสงค์

ถึงแม้ว่าการพัฒนาเพื่อทดแทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์ พลาสติกจะยังคงมีอุปสรรคในการทดแทนการนำเข้าดังที่ กล่าวไปในช่วงต้น ผู้ประกอบการเอกชนและหน่วยงาน ภาครัฐก็ยังคงเดินหน้าสนับสนุนให้ผู้ประกอบการพลาสติก ไทยมีการพัฒนาตนเองให้สามารถผลิตเพื่อทดแทนการ นำเข้าได้อย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการดำเนินการต่างๆ อาทิ ผู้ประกอบการพลาสติกมีการรวมตัวกันในรูปแบบ คณะทำงานดำเนินการส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการ นำเข้า ซึ่งเป็นคณะทำงานเฉพาะภายใต้กลุ่มพลาสติกสภา อุตสาหกรรม รวมถึงการดำเนินการโครงการภาครัฐเกี่ยวกับการ ส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าโดยสำนักงาน เศรษฐกิจอุตสาหกรรมและสถาบันพลาสติก กระทรวง อุตสาหกรรม ที่มีการดำเนินการศึกษาโอกาสการผลิตเพื่อ ทดแทนการนำเข้า คัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพพร้อม ช่วยเหลือผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบใน การทดแทนการนำเข้า ซึ่งเป็นโครงการที่มีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่องมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 5 ปี และยังคง มีแผนที่จะดำเนินการต่อเนื่องในอนาคต

นอกจากนี้ ยังคงมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายที่มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตของผู้ประกอบการพลาสติก ไทยให้มีความสามารถในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้ โดยผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งในหัวข้อ ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นตัวอย่งกรณีศึกษาความสำเร็จของ ผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาเพื่อทดแทนการนำเข้าได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ที่สถาบันพลาสติกเป็นผู้ดำเนินการ

Thai Kids Spacer ตัวอย่างความสำเร็จปฏิบัติการทดแทนการนำเข้า

ในประเทศไทยมีผู้ป่วยโรคหืดจำนวนมาก ซึ่งผู้ป่วยต้องใช้ยาพ่นขยายหลอดลมเป็นประจำเพื่อบรรเทาอาการของโรค ในขณะที่ผู้ป่วยเด็กเล็กจะรับยาจากการพ่นโดยตรงได้ประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น จึงต้องมีอุปกรณ์ช่วยพ่นยาสำหรับเด็กเพื่อสูดดมรับยาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปกติแล้วประเทศไทยต้องนำเข้าอุปกรณ์ช่วยพ่นยาโรคหืดจากต่างประเทศมาทั้งหมด ซึ่งมีราคาที่สูงเกินกว่าที่ผู้ป่วยบางรายจะซื้อได้



สถาบันพลาสติก ร่วมกับชมรมผู้ป่วยโรคหืด โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบอุปกรณ์ช่วยพ่นยาสำหรับโรคหืด (Thai Kid's Spacer) สำหรับขยายหลอดลมแบบสูดดม ซึ่งผลิตจากพลาสติกภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าอุปกรณ์จากต่างประเทศโดยจะช่วยในการรักษาผู้ป่วยโรคหืดอย่างมีประสิทธิภาพโดยค่าใช้จ่ายน้อยลง โดยอุปกรณ์ช่วยพ่นยาสำหรับโรคหืดนี้ ผลิตจากพลาสติกประเภท PP และ ซิลิโคน ขึ้นรูปด้วยกระบวนการฉีดพลาสติก ซึ่งการทำงานของกระบอกพ่นยาจะมีวาล์วเป็นตัวควบคุมการไหลเข้าผ่านของยา

วิธีการส่งเสริมและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยพ่นยาสำหรับโรคหืด ทางทีมงานทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ และออกแบบการทำงานวาล์วปิดและเปิดเพื่อให้สามารถใช้งานกับเด็กดี ลดชิ้นส่วนที่ไม่จำเป็นออกเพื่อทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำลง

ตามกระบวนการข้างต้น จึงได้ผลิตอุปกรณ์ช่วยพ่นยาสำหรับโรคหืด (Thai Kid's Spacer) ที่สามารถทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศได้ ซึ่งจากราคาที่ผลิตในประเทศที่มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่าค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นผู้ผลิตเม็ดพลาสติกได้ มีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ผลิตสินค้า อันจะส่งผลให้ลดการนำเข้าสินค้าอุปกรณ์ช่วยโรคหืด



จะเห็นได้ว่า ตัวอย่างความสำเร็จดังกล่าวเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ถึงศักยภาพการผลิตของผู้ประกอบการพลาสติกไทยที่มีความสามารถ หากแต่ ในบางสถานการณ์และในบางกรณีการพัฒนาเพื่อทดแทนการนำเข้าเข้านั้นอาจไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยผู้ประกอบการเพียงลำพัง ทางออกคือการอาศัยความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอกในการร่วมพัฒนาซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาดังตัวอย่างของ Thai Kids Spacer ที่ได้หยิบยกมาเล่านี้

ดังตัวอย่างที่กล่าวมานั้น หากพิจารณาในอีกทางหนึ่งที่นอกเหนือจากความสำเร็จของการทดแทนการนำเข้าแล้วนั้น การร่วมสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เช่นนี้ยังเป็นการขัดเกลาทักษะและเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้ประกอบการให้เกิดความพร้อมในการก้าวเข้าสู่อุตสาหกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสูงได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป อันจะเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับผู้ประกอบการไทยได้ในระยะยาว ที่จะสามารถผลิตเพื่อแข่งขันในเวทีสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ



จัดทำโดย



สถาบันพลาสติก

ชั้น 2 อาคารสำนักพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน ซอย
ตรีมิตร ถนนพระราม 4 แขวงกล้วยน้ำไท เขต
คลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ : 02-391-5340-3

โทรสาร : 02-712-3341

เว็บไซต์ : <http://www.thaiplastics.org>



<http://twitter.com/PIUwebsite>



<http://www.facebook.com/PIUwebsite>